

การศึกษาแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะเมืองเพื่อให้เพิ่มคุณภาพและตอบสนองพฤติกรรมและความพึงพอใจของชาวเมืองขอนแก่น

The Guidelines for Public Urban Space Improvement to Increase Quality and which are Responsive to Khon Kaen Citizen's Behaviors and Satisfaction

เขมโชค ภูประเสริฐ^{1*} ภัทระ ไมตรีรัตน์² และ เมธาวิณ เถาว์ชาติ³

^{1*} คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²⁻³ ผู้ช่วยวิจัย

e-mail: khemchote_p@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความพึงพอใจและความเข้าใจของชาวเมืองขอนแก่น ที่มีต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะเมืองขอนแก่น ด้วยการใช้แบบสอบถามจากกลุ่มประชากรชาวเมืองขอนแก่น 400 ตัวอย่าง โดยใช้ปัจจัย 6 มิติ เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ ไปสู่พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะที่มีคุณภาพ ได้แก่ 1) โครงสร้างเมือง 2) การรับรู้ 3) สังคมวัฒนธรรม 4) ทศนาการ 5) บทบาทหน้าที่ และ 6) ปรากฏการณ์ตามเวลา ซึ่งพบว่า ชาวเมืองขอนแก่นมีความเข้าใจต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะในระดับที่เกิดขึ้นจากทั้งการรับรู้จากภายนอกและเกิดจากการซึมซับตามวิถีชีวิตของท้องถิ่นเองด้วย ก่อเกิดเป็นความพึงพอใจต่อพื้นที่สาธารณะเมืองในระดับที่ต่างกันไป แต่ยังมีลักษณะร่วมในทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน

คำสำคัญ : พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ, สวนสาธารณะ, จินตภาพ, สภาพแวดล้อม

Abstract

This dissertation purpose is to evaluate the satisfaction and understanding of Khon Kaen citizen about Public Urban Space of the city, by surveying method with the sample size is 400 samples. The 6 dimensions, are considered on analyzing in order to develop the quality Public Urban Space, are 1) City structure 2) Awareness 3) Social and culture 4) Perspective 5) Roles and responsibilities and 6) Timing phenomenon. As a result of the research, Khon Kaen Citizen understands Public Urban Space of both inside and outside, however absorbing to local lifestyle with different level of satisfaction but with the same social and culture foundation.

KEY WORKDS: Public Urban Space, Public Park, Imagination, Environment

บทนำ

วิวัฒนาการของพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะในรูปแบบลานโล่งสาธารณะ ไม่ปรากฏเด่นชัดนักในประเทศไทย ซึ่งต่างจากประสบการณ์เกี่ยวกับพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะของประเทศตะวันตกที่มีความต่อเนื่องของรูปแบบอย่างชัดเจน เช่น Agora ในสมัยกรีก, Forum ในสมัยโรมัน, Square ในยุคmittel, Piazza หรือ Plaza ในยุคเรอเนซองส์และยุคบาโรก, Boulevard ในยุคโรแมนติก 3 จนกระทั่งถึง Civic Design ในยุค City Beautiful ช่วงสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 (1) การกุศลและธุรกิจ อานามบุตร, 2544) ซึ่งความไม่ชัดเจนนั้น อาจเกิดจากความแตกต่างทางความเชื่อ วัฒนธรรม การปกครอง หรือการตั้งถิ่นฐาน โดยประเทศไทยมีลักษณะการกระจายตัวเป็นหน่วยย่อยของชุมชนขนาดเล็ก หมู่บ้านที่แทรกอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรม (2) อลิศรา มีนะกะนิษฐ, 2546.) หรือการตั้งถิ่นฐานริมฝั่งลำน้ำ และวิถีชีวิตที่มีสถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์กลางชุมชน คือ “วัด” ซึ่งเป็นทั้งที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางสังคม การพักผ่อนหย่อนใจ และการค้า สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้สังคมไทยอาจไม่เอื้ออำนวยให้เกิดพื้นที่กิจกรรมในรูปแบบลานโล่ง (Plaza หรือ Square) เช่นในประเทศตะวันตก

เมืองขอนแก่น นับว่าเป็นเมืองใหญ่ในภูมิภาคและระดับประเทศเมืองหนึ่ง มีประชากรเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ และมีการขยายตัวของเนื้อเมือง ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาเมืองตามแบบอย่างตะวันตกมาตั้งแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.

2504-2509) แล้ว ซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในเมืองขอนแก่นที่เปลี่ยนจากสังคมเกษตรในยุคก่อน มาสู่วิถีแบบสังคมเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ทั้งโครงข่ายการสัญจรในเมือง รูปแบบการใช้อาคาร รวมถึงพฤติกรรมการใช้พื้นที่แบบใหม่ๆ จึงทำให้พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะตามโลกทัศน์แบบตะวันตกเข้ามามีความสำคัญและถูกใช้ประโยชน์กันอย่างกว้างขวางในทุกกลุ่มสถานะทางสังคม ซึ่งปัจจุบัน รูปแบบของพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะยังคงถูกออกแบบและกำหนดรูปแบบจากทฤษฎี หลักการและพื้นฐานความเข้าใจตามอย่างประเทศตะวันตก ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างจากสังคมไทย แต่ครั้งจะปฏิเสธประสบการณ์จากตะวันตกอย่างสิ้นเชิงก็อาจไม่ใช่ทางเลือกที่เหมาะสมนัก

อย่างไรก็ตาม พื้นฐานวิธีคิดแบบตะวันตกยังคงเป็นส่วนสำคัญเสมอ ต่อจากออกแบบและวางแผนเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะในเมือง ซึ่งการศึกษาเบื้องต้นจากผลงานของ ^[3]ภควดี ศรีอ่อน (2555) เรื่อง พฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะและสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ กรณีศึกษาสวนมณีนาถ หรือแนวทางการออกแบบสวนสาธารณะระดับเมือง กรณีศึกษาสวนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 เทศบาลนครภูเก็ต โดย ^[4]ศิวพงศ์ ทองเจือ และคณะ (2549) ความสัมพันธ์ระหว่างความพอใจของผู้ใช้สวนกับพื้นที่ใช้งานในสวนสาธารณะระดับชุมชน: กรณีศึกษาสวนมณีนาถ และสวนอุทยานเบญจสิริ โดย ^[5]ปริญญา ฉายแสง (2540) หรือ การจัดการสวนสาธารณะเมือง กรณีอุทยานเบญจสิริ กรุงเทพฯ โดย ^[6]พลพินิจ พินิจชอบ (2558) เป็นต้น ล้วนใช้รากฐานแนวคิดจากตะวันตกมาเป็นกรอบในการศึกษา โดยตั้งข้อสังเกตว่า แนวคิดดังกล่าว อาจยังไม่ตอบสนองกับบริบทของท้องถิ่น โดยเฉพาะในเมืองขอนแก่น ซึ่งเป็นหนึ่งในเมืองใหญ่ระดับภูมิภาคของประเทศ จึงนำไปสู่การตั้งคำถามถึงความเป็นไปได้ว่า ในสังคมไทยจะสามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะที่ตอบสนองคนในท้องถิ่นได้หรือไม่ โดยเบื้องต้น การทำความเข้าใจต่อทัศนคติของคนท้องถิ่นในประเด็นพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ ย่อมมีความสำคัญเป็นลำดับแรกๆ จึงเป็นเหตุให้มีการตั้งคำถามในงานศึกษานี้ ถึงความพึงพอใจและความเข้าใจของชาวเมืองขอนแก่น ที่มีต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะนั้น เป็นไปในทิศทางใด โดยคาดว่า ผลการศึกษาจะเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการออกแบบและวางแผนเกี่ยวกับพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะในเมือง รวมไปถึงการพัฒนาเมืองในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อตรวจสอบทัศนคติ และความพึงพอใจของชาวเมืองขอนแก่นที่มีต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะเมืองขอนแก่น

กรอบแนวคิด

เป็นการผสมผสานแนวคิดจากประสบการณ์ของตะวันตก นำมาประยุกต์ศึกษากับบริบทของท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดของ ^[7]Roger Trancik (1986) เรื่อง Finding the Lost Space ในประเด็นการเชื่อมโยงพื้นที่สาธารณะในเมือง พิจารณาร่วมกับงานศึกษาของ ^[8]Richard Hedman และ Andrew Jaszewski (1984) จาก Fundamental of Urban Design ในแง่มุมพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะที่ดี หรือ ^[9]Marcus, Chare Cooper and Francis (1998) ใน People Places: Design Guidelines for Urban Open Space ที่ทำการจำแนกประเภทของพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะหรือการศึกษาองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ นำไปสู่การตั้งสมมุติฐานเบื้องต้น ถึงมิติในการออกแบบพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะที่มีคุณภาพ ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย โดยคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

1. มิติด้านโครงสร้างเมือง (Morphological dimension)
2. มิติด้านการรับรู้ (Perceptual dimension)
3. มิติด้านสังคมวัฒนธรรม (Social dimension)
4. มิติด้านทัศนภาพ (Visual dimension)
5. มิติด้านบทบาทหน้าที่ (Functional dimension)
6. มิติด้านเวลากับปรากฏการณ์ของพื้นที่ (Temporal dimension)

ซึ่งปัจจัยทั้ง 6 มิตินี้ จะถูกใช้เป็นกรอบในการตรวจสอบความพึงพอใจของชาวเมืองขอนแก่นที่มีต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะเมือง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาทฤษฎี A theory of good city form (^[10]Kevin A. Lynch) ซึ่งอธิบายถึงปรากฏการณ์ทางกายภาพของเมือง ด้วยองค์ประกอบที่นำมาประกอบในแบบสอบถาม 3 ประการ คือ ทฤษฎีประกอบที่ว่าด้วยกระบวนการวางแผนของรูปทรง (Decision Theory) ทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาของรูปทรง (Function Theory) ทฤษฎีว่าด้วยการวางบรรทัดฐานความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มค่านิยมของมนุษย์ต่อรูปทรงของเมือง (Normative Theory) เพื่อการเก็บข้อมูลการรับรู้และความเข้าใจของประชากรต่อแบบแผนและรูปทรงของพื้นที่สาธารณะในเขตเมืองขอนแก่น

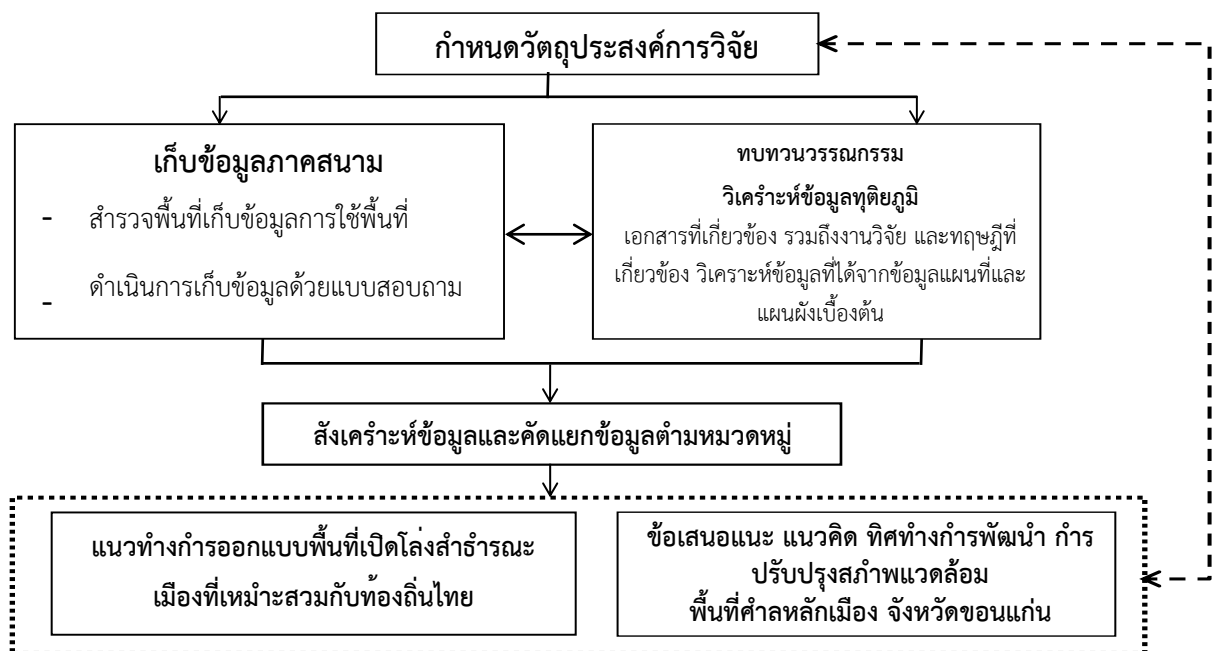
วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาให้อยู่ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ครอบคลุมพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะเมือง 12 บริเวณ มีแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป และทัศนคติ ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ และรูปแบบการใช้พื้นที่ ซึ่งบ่งชี้ถึงความพึงพอใจของชาวเมืองขอนแก่น ทั้งนี้สาระสำคัญของแบบสอบถาม ถูกนำมาจากปัจจัย 6 มิติ ที่ตั้งเป็นสมมุติฐานไว้ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่อาศัยในเขตเมืองขอนแก่น ทั้งผู้ที่เป็นประชากรหลักที่เกิดและเติบโตที่เมืองขอนแก่น และประชากรแฝงซึ่งเป็นผู้ที่เข้ามาดำเนินชีวิตและใช้พื้นที่ในเมืองขอนแก่นเป็นระยะเวลา 3 ปีขึ้นไป ซึ่งข้อมูลชุดนี้ ให้ข้อเท็จจริงในภาพกว้างของชาวเมืองขอนแก่นที่มีต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ โดยเฉพาะทัศนคติและความพึงพอใจของชาวเมือง ซึ่งเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่ทำให้ทราบถึงความต้องการโดยรวม ที่ย่อมส่งผลต่อการออกแบบหรือวางแผนเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะเมือง

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับสอบถาม

- ข้อมูลทั่วไป
- ข้อมูลความเข้าใจและความคิดเห็น ทัศนคติและความพึงพอใจต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะเมือง

แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบ และวิเคราะห์ร่วมกับการค้นคว้าเบื้องต้น ถึงความเข้าใจและทัศนคติของชาวเมืองขอนแก่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองขอนแก่นต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะของเมือง

แผนภูมิที่ 1 แสดงแผนภูมิขั้นตอนและวิธีวิจัย

ผลการศึกษา

ข้อมูลทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะเมืองขอนแก่น

จากรูปแบบวิธีศึกษา กลุ่มเป้าหมายตามที่กำหนด ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะในพื้นที่เมืองขอนแก่นไว้ดังนี้

1. ลานหน้าศาลากลางจังหวัดขอนแก่น ซึ่งใช้ประโยชน์กิจกรรมในลักษณะการใช้พื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมระดับเมืองและระดับจังหวัด เช่น ประเพณีผูกเสี่ยวและงานกาชาดจังหวัดขอนแก่น การจัดมหกรรมสินค้า เป็นต้น

ภาพที่ 1 ลานหน้าศาลากลางจังหวัด

2. สวนรัชดานุสรณ์ เป็นสวนสาธารณะใจกลางเมือง ลักษณะพื้นที่สร้างเป็นลานลาดแข็งเป็นหลัก กลุ่มไม้ยืนต้น อุปรณีสนาม หอนาฬิกาและอนุสาวรีย์ ซึ่งล้อมรอบด้วยพื้นที่กิจกรรมเมืองที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน เช่น ล้อมรอบไปด้วยโรงเรียน อาคารพาณิชย์ สถานีขนส่ง เป็นต้น

ภาพที่ 2 สวนรัชดานุสรณ์

3. พุดบาทหน้าศูนย์การค้า ด้วยลักษณะการใช้พื้นที่ในรูปแบบของการเป็น Transition Space ระหว่างการเดินทางและการใช้พื้นที่การจับจ่ายใช้สอย โดยผู้วิจัยชี้แจงกับผู้ตอบแบบสอบถามเบื้องต้น ได้เลือกพื้นที่พุดบาทหน้าศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่าขอนแก่น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสถานที่ที่ตรงกันของผู้ตอบแบบสอบถาม

ภาพที่ 3 พุดบาทหน้าศูนย์การค้า

4. จุดจอดรถโดยสารประจำทาง เป็นพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะที่มีลักษณะการเชื่อมโยงระหว่างจุดเปลี่ยนถ่ายของการเดินทางด้วยยานพาหนะกับการเดินเท้า รวมถึงร้านค้า อาคารพาณิชย์ ทำให้เกิดกิจกรรมอื่นๆที่กว้างและ

หลากหลาย เช่น เป็นจุดนัดหมาย พื้นที่พบบปะ รวมถึงพื้นที่ในการจับจ่ายใช้สอย โดยกำหนดพื้นที่เป็นจุดจอดรถโดยสารประจำทางด้านหน้าขนส่งมวลชนขอนแก่นแห่งที่ 1

ภาพที่ 4 จุดจอดรถโดยสารประจำทาง

5. ตลาดโต้รุ่ง พื้นที่ค้าขายที่มีรูปแบบการใช้พื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา โดยในช่วงเวลากลางวันเป็นถนนด้านหน้าการประปาส่วนภูมิภาค แต่เมื่อถึงช่วงกลางคืนจะเปลี่ยนบทบาทเป็นตลาดโต้รุ่ง ผู้คนสามารถจับจ่ายใช้สอยสินค้า เช่น อาหาร เสื้อผ้า เป็นต้น

ภาพที่ 5 ตลาดโต้รุ่ง

6. บึงแก่นนคร สวนสาธารณะที่โอบล้อมรอบบึงขนาดใหญ่ เปิด-ปิดตามเวลา มีรั้วรอบขอบชิดโดยมีถนนรอบพื้นที่สวนสาธารณะและเส้นทางที่เข้าถึงได้จากหลายส่วนของเมือง มีกิจกรรมในพื้นที่ที่หลากหลาย ทั้งเป็นสวนสุขภาพ พื้นที่ออกกำลังกาย ลานกีฬา ลู่วิ่งและจุดชมวิวกองน้ำ พิพิธภัณฑ์และส่วนแสดง ร้านอาหารและพื้นที่ขายของทั้งของเล่น ของใช้และอาหาร เป็นต้น

ภาพที่ 6 บึงแก่นนคร

7. ถนนคนเดิน มีลักษณะการใช้พื้นที่และบทบาทพื้นที่คล้ายตลาดโต้รุ่ง แต่มีขนาดใหญ่กว่า การเข้าถึงที่สะดวก และมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายกว่า เป็นพื้นที่แสดงออกด้านศิลปะและวัฒนธรรม เช่น การแสดงของกลุ่มนักแสดงพื้นถิ่น การแสดงร่วมสมัย ดนตรีเปิดหมวก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเภทสินค้าที่มีความหลากหลาย ทั้งอาหาร งานหัตถกรรม งานศิลปะ งานฝีมือ เป็นต้น

ภาพที่ 7 ถนนคนเดิน

8. สนามกีฬาากลางจังหวัดขอนแก่น รูปแบบของการใช้ประโยชน์ที่ชัดเจน กล่าวคือเป็นพื้นที่เพื่อการนันทนาการในรูปแบบของกีฬาและกิจกรรมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีการใช้พื้นที่เปิดโล่งเพื่อจัดกิจกรรมอื่นๆ เช่น จัดคอนเสิร์ตและการแสดงสินค้า เป็นต้น

ภาพที่ 8 สนามกีฬาากลางจังหวัดขอนแก่น

9. คิวรถตู้ ๗ หน้าตลาดบางลำภู เป็นอีกพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรที่สำคัญอีกจุดในเมืองขอนแก่นผนวกกับรูปแบบของการเดินเท้าหน้าอาคารพาณิชย์และศูนย์การค้า โดยระบบขนส่งสาธารณะจะมีขนาดเล็กกว่าพื้นที่หน้าขนส่งที่ 1 และมีรูปแบบของกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนกว่า คือการเดินทางมาเพื่อการจับจ่ายใช้สอย

ภาพที่ 9 คิวรถตุ๊กๆหน้าตลาดบางลำภู

10. ลานโล่งห้างสรรพสินค้า เป็นพื้นที่ที่จะสามารถจัดกิจกรรมที่ค่อนข้างหลากหลาย ซึ่งโดยมากจะเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อการนันทนาการ การบันเทิงและเพื่อการค้าขายในเชิงพาณิชย์ เช่น การจัดมหกรรมสินค้า การจัดกิจกรรมตามเทศกาลวันสำคัญต่าง การแสดงคอนเสิร์ต เป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่บริเวณลานศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่าขอนแก่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสถานที่ที่ตรงกันของผู้ตอบแบบสอบถามเช่นเดียวกับที่กล่าวมาข้างต้น

ภาพที่ 10 ลานโล่งห้างสรรพสินค้า

11. ลานวัด เนื่องจากเป็นรูปแบบที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป ประกอบกับประสบการณ์ร่วมในทางจิตภาพต่อพื้นที่ลานวัดของกลุ่มเป้าหมายมีรูปแบบแตกต่างกันออกไป ในที่นี้จึงไม่เจาะจงพื้นที่เปิดโล่งในกลุ่มของลานวัดจำกัดเจาะจงไว้ ณ ที่ใดที่หนึ่ง เพียงแต่เมื่อกล่าวถึงลานวัดแล้วกลุ่มเป้าหมายสามารถกำหนดจิตภาพของตัวเองออกมาได้ตามประสบการณ์ที่สัมผัสมาด้วยตัวกลุ่มเป้าหมายเอง

ภาพที่ 11 ลานวัด

12. ศาลหลักเมืองขอนแก่น เป็นพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะที่จัดว่าอยู่ในเขตใจกลางเมือง มีลักษณะและรูปแบบของกิจกรรมที่เด่นชัด มีความสำคัญทั้งในด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมด้านความเชื่อ เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชาวเมืองขอนแก่น รวมถึงมีการใช้พื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมที่แสดงออกด้านต่างๆเป็นประจำและต่อเนื่องเรื่อยมา ประกอบกับความน่าสนใจของลักษณะพื้นที่ ศักยภาพและข้อจำกัด ศาลหลักเมืองขอนแก่นจึงเป็นพื้นที่สาธารณะเมืองที่มีความเหมาะสมในการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะของชาวเมืองขอนแก่นได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 12 ศาลหลักเมืองขอนแก่น

โดยหลังจากกำหนดพื้นที่ในบริเวณที่มีความสำคัญในเมืองและเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถสร้างจินตภาพในการใช้พื้นที่ที่กำหนดนั้นๆได้แล้ว ได้มีการแยกประเภทการเก็บข้อมูลโดยจำแนกตามเพศและจำแนกตามวัย ดังนี้

ตารางที่ 1 พื้นที่ในจังหวัดขอนแก่นที่ชาวขอนแก่น อยากรไปทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่าง จำแนกตามเพศ (n = 400)

สถานที่	ชาย		หญิง		ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย (t-test)		สรุปผล
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	t	Sig.	
1. ลานหน้าศาลากลางจังหวัด	2.51	1.065	2.68	1.237	-1.477	.141	ไม่ต่าง
2. สวนรัชดานุสรณ์	2.83	1.156	2.97	1.246	-1.138	.256	ไม่ต่าง
3. ฟุตบาทหน้าศูนย์การค้า	2.39	1.065	2.33	1.216	0.453	.650	ไม่ต่าง
4. จุดรอรถโดยสารประจำทาง	2.15	1.121	2.19	1.253	-0.327	.744	ไม่ต่าง
5. ตลาดโต้รุ่ง	3.03	1.059	3.24	2.273	-1.807	.072	ไม่ต่าง
6. บึงแก่นนคร	3.72 ¹	1.204	3.91 ¹	1.174	-1.534	.126	ไม่ต่าง
7. ถนนคนเดิน	3.43 ²	1.105	3.58 ²	1.191	-1.281	.201	ไม่ต่าง

ตารางที่ 1 พื้นที่ในจังหวัดขอนแก่นที่ชาวขอนแก่น อยากรไปทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลารว่าง จำแนกตามเพศ (n = 400) (ต่อ)

สถานที่	ชาย		หญิง		ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย (t-test)		สรุปผล
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	t	Sig.	
8. สนามกีฬากลาง จ.ขอนแก่น	3.39 ³	1.153	3.42 ³	1.231	-0.308	.758	ไม่ต่าง
9. คีวรถูกๆ หน้าตลาดบางลำภู	2.17	1.201	2.35	1.327	-1.345	.180	ไม่ต่าง
10. ลานโล่งของห้างสรรพสินค้า	2.72	1.125	2.82	1.243	-0.779	.436	ไม่ต่าง
11. ลานวัด	2.87	1.132	2.98	1.189	-0.917	.360	ไม่ต่าง
12. ศาลหลักเมืองขอนแก่น	2.88	1.274	3.20	1.226	-2.422	.016**	ต่างกัน

ตารางที่ 2 พื้นที่ในจังหวัดขอนแก่นที่ชาวขอนแก่นอยากรไปทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลารว่าง จำแนกตามวัย

สถานที่	วัย	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย (F-test)		สรุปผล
				F	Sig.	
1. ลานหน้าศาลากลางจังหวัด	วัยเรียน	2.57	1.148	.477	.621	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	2.69	1.217			
	ผู้สูงอายุ	2.68	1.234			
2. สวนรักษาดนุสรณ์	วัยเรียน	3.04	1.229	5.719	.004***	ต่างกัน
	วัยทำงาน	2.85	1.164			
	ผู้สูงอายุ	2.37	1.090			
3. พุฒบาทหน้าศูนย์การค้า	วัยเรียน	2.30	1.136	.823	.440	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	2.45	1.209			
	ผู้สูงอายุ	2.44	1.163			
4. จุดจอดรถโดยสารประจำทาง	วัยเรียน	2.05	1.175	3.339	.036**	ต่างกัน
	วัยทำงาน	2.37	1.255			
	ผู้สูงอายุ	2.37	1.157			
5. ตลาดโต้รุ่ง	วัยเรียน	3.28	1.184	4.486	.012**	ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.07	1.217			
	ผู้สูงอายุ	2.71	1.123			
6. บึงแก่นนคร	วัยเรียน	4.03	1.105	13.318	.000***	ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.69	1.269			
	ผู้สูงอายุ	3.07	1.104			

ตารางที่ 2 พื้นที่ในจังหวัดขอนแก่นที่ชาวขอนแก่นอยากไปทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่าง จำแนกตามวัย (ต่อ)

สถานที่	วัย	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ทดสอบความแตกต่าง ค่าเฉลี่ย (F-test)		สรุปผล
				F	Sig.	
7. ถนนคนเดิน	วัยเรียน	3.66	1.125	7.316	.001***	ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.39	1.197			
	ผู้สูงอายุ	2.98	1.084			
8. สนามกีฬากลาง จ. ขอนแก่น	วัยเรียน	3.56	1.194	5.500	.004***	ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.14	1.200			
	ผู้สูงอายุ	3.22	1.107			
9. คิวรถตุ๊กตุ๊กหน้าตลาดบางลำภู	วัยเรียน	2.15	1.247	3.849	.022**	ต่างกัน
	วัยทำงาน	2.45	1.352			
	ผู้สูงอายุ	2.63	1.199			
10. ลานโล่งของห้างสรรพสินค้า	วัยเรียน	2.68	1.212	3.528	.030**	ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.04	1.203			
	ผู้สูงอายุ	2.71	1.006			
11. ลานวัด	วัยเรียน	2.92	1.154	.794	.453	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.04	1.188			
	ผู้สูงอายุ	2.78	1.194			
12. ศาลหลักเมืองขอนแก่น	วัยเรียน	3.00	1.283	1.553	.213	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.15	1.210			
	ผู้สูงอายุ	3.34	1.153			

ผลการศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่างในแต่ละสถานที่ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ ทุกคนต่างพึงพอใจต่อพื้นที่สาธารณะและมีความต้องการใช้งานพื้นที่โดยมุ่งเน้นไปในรูปแบบของการพักผ่อนหย่อนใจ โดยเป็นการพักผ่อนในสวนสาธารณะ (บึงแก่นนคร) การเดินจับจ่ายใช้สอย เดินดูกิจกรรมต่างๆ และเลือกซื้อของ (ถนนคนเดิน) และรูปแบบกิจกรรมในแนวทางการออกกำลังกาย (สนามกีฬากลาง จ.ขอนแก่น) ยกเว้น พื้นที่ศาลหลักเมือง ที่เพศหญิงมีความต้องการที่จะไปใช้พื้นที่ทำกิจกรรมต่างๆ สูงกว่าเพศชาย แสดงถึงรูปแบบของการใช้พื้นที่กิจกรรมในลักษณะของความเชื่อและศรัทธาที่มีความแตกต่างกัน ($\bar{x}_{\text{ชาย}} = -3.20$, S.D._{ชาย} = 1.226 ; $\bar{x}_{\text{หญิง}} = 2.88$, S.D._{หญิง} = 1.274) และเมื่อจำแนกตามวัยของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า วัยรุ่นและวัยทำงานมีความต้องการในการทำกิจกรรมในพื้นที่ที่มีชีวิตชีวา (Active) เช่น ตลาดโต้รุ่ง ลานห้างสรรพสินค้า เป็นต้น ต่างกับผู้สูงอายุที่มีความต้องการกิจกรรมการพักผ่อนแบบเงียบสงบ (Passive) หมายถึงทั้งสามช่วงวัย คือ วัยเรียน วัยทำงานและผู้สูงอายุ มีความต้องการไปทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่างในสถานที่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ใน 8 สถานที่ ยกเว้นพื้นที่หน้าศาลากลางจังหวัด พุดบาทหน้าศูนย์การค้า ลานวัดและศาลหลักเมืองขอนแก่น ที่คนทั้งสามวัยมีความพึงพอใจในการไปทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่างไม่ต่างกันแสดงถึงปรากฏการณ์ถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่ที่ทุกช่วงวัยมีความพึงพอใจที่จะมาใช้งานพื้นที่ โดยรูปแบบพื้นที่ที่มีความพึงพอใจสอดคล้องสัมพันธ์กันจะจัดอยู่ในรูปแบบลานโล่ง พื้นที่กว้างขวาง และสามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายยืดหยุ่นได้

ตารางที่ 3 ความแตกต่างของความต้องการไปทำกิจกรรมในเวลาว่างในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นที่ชาวขอนแก่น
จำแนกตามวัย (n = 400)

สถานที่	I	J	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
2. สวนรัชดานุสรณ์	วัยเรียน	ผู้สูงอายุ	0.670	0.202	.001***
	วัยทำงาน	ผู้สูงอายุ	0.489	0.219	.026**
4. จตุรอรกโดยสารประจำทาง	วัยเรียน	วัยทำงาน	0.321	0.137	.020**
5. ตลาดโต้รุ่ง	วัยเรียน	ผู้สูงอายุ	0.570	0.200	.005***
6. บึงแก่นนคร	วัยเรียน	วัยทำงาน	0.337	0.132	.011**
	วัยเรียน	ผู้สูงอายุ	0.955	0.194	.000***
	วัยทำงาน	ผู้สูงอายุ	0.618	0.211	.004***
7. ถนนคนเดิน	วัยเรียน	วัยทำงาน	0.272	0.131	.038**
	วัยเรียน	ผู้สูงอายุ	0.687	0.192	.000***
	วัยทำงาน	ผู้สูงอายุ	0.415	0.209	.047**
8. สนามกีฬากลาง จ. ขอนแก่น	วัยเรียน	วัยทำงาน	0.426	0.136	.002***
9. คีรติตุ๊ก ๆ หน้าตลาดบางลำภู	วัยเรียน	วัยทำงาน	0.297	0.146	.042**
	วัยเรียน	ผู้สูงอายุ	0.486	0.214	.024**
10. ลานโล่งของห้างสรรพสินค้า	วัยเรียน	วัยทำงาน	0.358	0.136	.009***

จาก ตารางที่ 3 ความแตกต่างของความต้องการใช้พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆในเวลาว่างในส่วนพื้นที่ศึกษา(พื้นที่เทศบาลเมืองขอนแก่น) ที่สำรวจจากประชากรชาวขอนแก่น(ทั้งประชากรหลักและประชากรแฝง) ผลการศึกษา เมื่อจำแนกตามวัยของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า

- พื้นที่สวนรัชดานุสรณ์ วัยสูงอายุมีความต้องการที่ทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่างแตกต่างจากวัยเรียนและวัยทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05
- พื้นที่จตุรอรกโดยสารประจำทาง และคีรติตุ๊ก ๆ หน้าตลาดบางลำภู วัยเรียนมีความต้องการที่ทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่างแตกต่างจากวัยทำงานและวัยสูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05
- พื้นที่ตลาดโต้รุ่ง วัยเรียนมีความต้องการที่ทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่างแตกต่างจากวัยสูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05
- พื้นที่บึงแก่นนครและถนนคนเดินวัยเรียนมีความต้องการที่ทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่างแตกต่างจากวัยทำงานและวัยสูงอายุ ในขณะที่วัยสูงอายุมีความต้องการที่แตกต่างจากวัยเรียนและวัยทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05
- พื้นที่สนามกีฬากลางจังหวัดขอนแก่น และลานโล่งของห้างสรรพสินค้า วัยเรียนมีความต้องการที่ทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่างแตกต่างจากวัยทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05

สามารถสรุปได้ว่า โดยเฉพาะในกลุ่มวัยเรียนที่มีความต้องการในการใช้พื้นที่กิจกรรมสาธารณะที่มีรูปแบบของกิจกรรมแบบ Active เช่น ส่วนพื้นที่ตลาด พื้นที่ขนส่งมวลชน ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มอื่นชัดเจน ส่วนในกลุ่มวัยทำงานและวัยสูงอายุมีความต้องการใช้งานพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะที่มีกิจกรรมในรูปแบบ Passive ซึ่งเป็นรูปแบบเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลายและเียบสงบ

เพื่อศึกษารูปแบบที่เป็นที่ชื่นชอบและเหมาะสมสำหรับชาวขอนแก่น จึงใช้รูปแบบการสำรวจโดยการใช้ภาพพื้นที่เปิดโล่งในลักษณะต่างๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเลือกและให้คะแนน โดยแยกประเภทตามเพศและวัย

ตารางที่ 4 ลักษณะพื้นที่ที่ชาวขอนแก่นชื่นชอบ (n = 400)

แบบที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) = 3.12
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.120

แบบที่ 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) = 3.56²
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.104

แบบที่ 3 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) = 3.04
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.184

แบบที่ 4 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) = 2.83
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.124

แบบที่ 5 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) = 2.81
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.082

แบบที่ 6 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) = 3.02
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.150

แบบที่ 7 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) = 3.21³
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.199

แบบที่ 8 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) = 2.52
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.212

แบบที่ 9 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) = 3.01
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.234

แบบที่ 10 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) = 4.01¹
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.142

จากตารางที่ 4 ลักษณะของพื้นที่ที่ชาวขอนแก่นชื่นชอบ จากการศึกษพบว่า ชาวขอนแก่นชอบพื้นที่ที่เป็นพื้นที่สาธารณะเปิดโล่งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบสวนสาธารณะซึ่งมีพื้นที่สีเขียวและวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม(แบบที่ 10) รองลงมาคือพื้นที่ที่เป็นรูปแบบของลานกิจกรรมโล่งและมีส่วนที่เป็นพื้นที่สีเขียวใจกลางเมือง(แบบที่ 2) และอันดับ 3 คือพื้นที่ในลักษณะของของลานเอนกประสงค์ของบริเวณวัดที่มีความร่มรื่น ร่มเย็นและสงบเงียบ(แบบที่ 3)

ค่าเฉลี่ยของพื้นที่แบบที่ 10 ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 1.142) ค่าเฉลี่ยของพื้นที่แบบที่ ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = 1.104) และค่าเฉลี่ยของพื้นที่แบบที่ 3 ($\bar{x} = 3.21$, S.D. = 1.199) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ลักษณะพื้นที่ที่ชาวขอนแก่นชื่นชอบ จำแนกตามเพศ (n = 400)

ลักษณะพื้นที่	ชาย		หญิง		ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย (t-test)		สรุปผล
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	t	Sig.	
แบบที่ 1	2.95	1.080	3.23	1.133	-2.480	.014**	ต่างกัน
แบบที่ 2	3.37 ²	1.001	3.68 ²	1.151	-2.784	.006***	ต่างกัน
แบบที่ 3	2.99	1.211	3.07	1.168	-0.704	.482	ไม่ต่าง
แบบที่ 4	2.75	1.107	2.88	1.135	-1.070	.286	ไม่ต่าง
แบบที่ 5	2.83	1.037	2.80	1.111	0.295	.768	ไม่ต่าง
แบบที่ 6	2.89	1.108	3.10	1.171	-1.821	.069	ไม่ต่าง
แบบที่ 7	3.05 ³	1.115	3.31 ³	1.241	-2.127	.034**	ต่างกัน
แบบที่ 8	2.51	1.089	2.53	1.285	-0.140	.888	ไม่ต่าง
แบบที่ 9	2.86	1.151	3.10	1.278	-1.925	.055	ไม่ต่าง
แบบที่ 10	4.03 ¹	1.101	3.99 ¹	1.168	0.384	.701	ไม่ต่าง

จาก ตารางที่ 5 ลักษณะพื้นที่ที่เปิดโล่งสาธารณะที่ชาวขอนแก่นชื่นชอบ ผลการศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงชาวพึงพอใจต่อพื้นที่ที่เป็นพื้นที่สาธารณะเปิดโล่งไม่ต่างกัน โดยให้นำหนักไปที่พื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจแบบสวนสาธารณะ ที่มีพื้นที่สีเขียวและวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม(แบบที่ 10) มากที่สุด ($\bar{x}_{\text{ชาย}} = 3.99$, S.D._{ชาย} = 1.168 ; $\bar{x}_{\text{หญิง}} = 4.03$, S.D._{หญิง} = 1.101) ทั้งเพศชายและหญิงชอบลักษณะพื้นที่ในแบบที่ 2 พื้นที่ที่เป็นรูปแบบของลานกิจกรรมโล่งและมีพื้นที่สีเขียวใจกลางเมือง เป็นอันดับรองลงมา แต่มีระดับความชื่นชอบที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .01 โดยที่เพศหญิงจะมีความชื่นชอบแบบที่ 2 มากกว่าเพศชาย ($\bar{x}_{\text{หญิง}} = 3.68$, S.D._{หญิง} = 1.151 ; $\bar{x}_{\text{ชาย}} = 3.37$, S.D._{ชาย} = 1.001; t = -2.784***) เช่นเดียวกับลักษณะพื้นที่ทางเดินเท้าที่กว้างมีต้นไม้และการแยกสัดส่วนรูปแบบการสัญจรที่ชัดเจน(พื้นที่แบบที่ 7) ที่ทั้งเพศชายและหญิงชอบ เป็นอันดับสาม แต่มีระดับความชื่นชอบที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 โดยที่เพศหญิงจะมีความชื่นชอบแบบที่ 7 มากกว่าเพศชาย ($\bar{x}_{\text{หญิง}} = 3.31$, S.D._{หญิง} = 1.241 ; $\bar{x}_{\text{ชาย}} = 3.05$, S.D._{ชาย} = 1.115; t = -2.127**)

ตารางที่ 6 ความแตกต่างของลักษณะพื้นที่ที่ชาวขอนแก่นชื่นชอบ จำแนกตามวัย (n = 400)

สถานที่	I	J	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
แบบที่ 7	วัยเรียน	วัยทำงาน	0.386	0.136	.005***

จาก ตารางที่ 6 ลักษณะพื้นที่ที่ชาวขอนแก่นชื่นชอบ ผลการศึกษา เมื่อจำแนกตามวัย ของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ทั้งสามวัยชื่นชอบลักษณะพื้นที่ทุกแบบไม่ต่างกัน ยกเว้นลักษณะพื้นที่แบบที่ 7 วัยเรียนและวัยทำงานมีความชื่นชอบแตกต่างกัน วัยทำงานจะมีความชื่นชอบในพื้นที่รูปแบบนี้ด้วยพฤติกรรมการใช้งานซึ่งเกี่ยวข้องกับพื้นที่มากกว่าวัยเรียน โดยพื้นที่ดังกล่าวเป็นลักษณะพื้นที่ทางเดินเท้าที่กว้างมีต้นไม้และการแยกสัดส่วนรูปแบบการสัญจรที่ชัดเจน ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .01 ($F = 5.569^{***}$)

ชุดสำรวจและเก็บข้อมูลตารางที่ 7 - ตารางที่ 11 เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ในองค์ประกอบของพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ โดยจำแนกออกเป็นองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการใช้พื้นที่ รวมถึงชุดข้อมูลในด้านความสำคัญและรูปแบบกิจกรรมของพื้นที่สาธารณะที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย โดยชุดสำรวจจะจำแนกข้อมูลออกมาและชี้แจงเป็นลำดับ โดยมีการจำแนกตามเพศและวัยของกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 7 รูปแบบกิจกรรมที่ชาวขอนแก่นชื่นชอบ (เรียงลำดับ) (n = 400) ต่อ

รูปแบบกิจกรรม	จำนวนความถี่ที่เลือกแต่ละลำดับ					
	ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2	ลำดับที่ 3	ลำดับที่ 4	ลำดับที่ 5	ลำดับที่ 6
1. เดินจับจ่ายซื้อของในร้านค้าริมถนนของท้องถิ่น	105*	86	90	40	49	30
	26.25	21.5	22.5	10.0	12.25	7.5
2. พักผ่อนหย่อนใจ ในสวนสาธารณะ ที่เขียวสงบ ร่มรื่น	68	137*	90	43	41	21
	17	34.25	22.5	10.75	10.25	5.25
3. ออกกำลังกายทั้งแบบมีอุปกรณ์และไม่มี เช่น วิ่ง ปั่นจักรยาน อุปกรณ์ออกกำลังกาย เป็นต้น	74	73	80*	76	51	46
	18.5	18.25	20.0	19.0	12.75	11.5
4. พื้นที่จัดงานเทศกาลต่างๆ เช่น งานใหม่ งานสงกรานต์ เป็นต้น	53	38	57	96*	82	74
	13.25	9.5	14.25	24.0	20.5	18.5
5. สถานที่พบปะพูดคุย นัดหมาย	36	44	55	82	126*	57
	9.0	11.0	13.75	20.5	31.5	14.25
6. ห้องเที่ยวดูวิถีชีวิตชุมชน เกษตรกรรม งานหัตถกรรม งานช่างฝีมือและผลิตภัณฑ์ต่างๆ	63	25	28	63	50	171*
	15.75	6.25	7.0	15.75	12.5	42.75

จาก ตารางที่ 7 รูปแบบกิจกรรมที่ชาวขอนแก่นชื่นชอบ เมื่อมีการเรียงลำดับความชื่นชอบจากมากไปหาน้อย 6 ลำดับ ผลการศึกษาเป็นดังนี้

ลำดับที่ 1 เดินจับจ่ายซื้อของในร้านค้าริมถนนของท้องถิ่น

ลำดับที่ 2 พักผ่อนหย่อนใจ ในสวนสาธารณะ ที่เขียวสงบ ร่มรื่น

ลำดับที่ 3 ออกกำลังกายทั้งแบบมีอุปกรณ์และไม่มี เช่น วิ่ง ปั่นจักรยาน อุปกรณ์ออกกำลังกาย

ลำดับที่ 4 พื้นที่จัดงานเทศกาลต่างๆ เช่น งานเทศกาลผูกเสี่ยว(งานใหม่) งานสงกรานต์ เป็นต้น

ลำดับที่ 5 สถานที่พบปะพูดคุย นัดหมาย

ลำดับที่ 6 ห้องเที่ยวดูวิถีชีวิตชุมชน เกษตรกรรม งานหัตถกรรม งานช่างฝีมือและผลิตภัณฑ์ต่างๆ

ผลการศึกษาจากตารางที่ 7 พบว่าความพึงพอใจต่อพื้นที่สาธารณะจะมีน้อยมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของชาวขอนแก่นและรองลงมาคือพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมรองในชีวิตเช่นการพักผ่อนหรือออกกำลังกาย โดยที่กิจกรรมพิเศษจะเป็นส่วนท้ายๆที่ชาวเมืองขอนแก่นจะให้ความสำคัญต่อการออกมาใช้พื้นที่ ดังนั้นหากมีการปรับปรุงหรือพัฒนาพื้นที่สาธารณะเมืองควรให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่ประชากรเมืองขอนแก่นใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นหลักเสียก่อน

ตารางที่ 8 องค์ประกอบที่ชาวขอนแก่นให้ความสำคัญต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ (n = 400)

องค์ประกอบสำคัญต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ	ภาพรวม	
	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
1. ทำเลที่ตั้ง	3.69	1.112
2. การเข้าถึงที่สะดวก	3.88	1.016
3. มีแสงสว่างในยามค่ำคืน	3.82	1.058
4. กิจกรรมที่หลากหลาย ครึกครื้น	3.63	1.020
5. ออกแบบด้วยวัสดุที่สวยงาม	3.65	1.075
6. ระบบรักษาความปลอดภัยที่ทั่วถึง	3.96 ¹	1.093
7. มีอุปกรณ์ออกกำลังกายและเครื่องเล่นต่างๆ	3.86	1.079
8. คำนึงถึงเด็ก สตรีมีครรภ์ คนชราและผู้พิการ	3.93 ²	1.063
9. มีความเป็นธรรมชาติต้นไม้/สนามหญ้า	3.91 ³	1.037
10. มีน้ำเป็นองค์ประกอบสระ/บึง/น้ำพุ	3.72	1.126
11. มีเรื่องราวหรือตำนานในพื้นที่	3.38	1.222

จาก ตารางที่ 8 องค์ประกอบที่ชาวขอนแก่นให้ความสำคัญต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ พบว่า ชาวขอนแก่นให้ความสำคัญมากกับเรื่องระบบการรักษาความปลอดภัยที่ทั่วถึง ($\bar{x} = 3.96$, S.D. = 1.093) และให้ความสำคัญอย่างมากว่าพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ ควรคำนึงถึงเด็ก สตรีมีครรภ์ คนชราและผู้พิการ ($\bar{x} = 3.93$, S.D. = 1.063) นอกจากนี้ชาวขอนแก่นยังให้ความสำคัญระดับมากในเรื่องของความเป็นธรรมชาติต้นไม้และพื้นที่สีเขียว ($\bar{x} = 3.91$, S.D. = 1.037)

ตารางที่ 9 องค์ประกอบที่ชาวขอนแก่นให้ความสำคัญต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ จำแนกตามเพศ (n = 400)

องค์ประกอบสำคัญต่อพื้นที่ เปิดโล่งสาธารณะ	ชาย		หญิง		ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย (t-test)		สรุปผล
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	t	Sig.	
1. ทำเลที่ตั้ง	3.52	1.147	3.80	1.077	-2.412	.016**	ต่างกัน
2. การเข้าถึงที่สะดวก	3.69	1.036	4.00	0.988	-2.966	.003***	ต่างกัน
3. มีแสงสว่างในยามค่ำคืน	3.66	1.059	3.92	1.049	-2.345	.020**	ต่างกัน

ตารางที่ 9 องค์ประกอบที่ชาวขอนแก่นให้ความสำคัญต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ จำแนกตามเพศ (n = 400) (ต่อ)

องค์ประกอบสำคัญต่อพื้นที่ เปิดโล่งสาธารณะ	ชาย		หญิง		ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย (t-test)		สรุปผล
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	t	Sig.	
4. กิจกรรมที่หลากหลายครีกครีน	3.54	0.975	3.69	1.045	-1.437	.152	ไม่ต่าง
5. ออกแบบด้วยวัสดุที่สวยงาม	3.57	1.026	3.71	1.103	-1.276	.203	ไม่ต่าง
6. ระบบรักษาความปลอดภัยที่ทั่วถึง	3.77	1.072	4.07	1.091	-2.700	.007***	ต่างกัน
7. มีอุปกรณ์ออกกำลังกายและเครื่องเล่นต่างๆ	3.70	1.118	3.96	1.043	-2.289	.023**	ต่างกัน
8. คำนึงถึงเด็ก สตรีมีครรภ์ คนชราและผู้พิการ	3.75	1.071	4.04	1.045	-2.663	.008***	ต่างกัน
9. มีความเป็นธรรมชาติต้นไม้/สนามหญ้า	3.74	1.012	4.02	1.040	-2.614	.009***	ต่างกัน
10. มีน้ำเป็นองค์ประกอบสระ/บึง/น้ำพุ	3.58	1.127	3.81	1.119	-2.008	.046**	ต่างกัน
11. มีเรื่องราวหรือตำนานในพื้นที่	3.35	1.318	3.40	1.160	-0.318	.751	ไม่ต่าง

จาก ตารางที่ 9 องค์ประกอบที่ชาวขอนแก่นให้ความสำคัญต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ เมื่อจำแนกตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ยกเว้นประเด็นเรื่องความหลากหลายของกิจกรรม การออกแบบด้วยวัสดุที่สวยงาม และการมีเรื่องราวหรือตำนานในพื้นที่ที่ให้ความสำคัญไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 10 องค์ประกอบที่ชาวขอนแก่นให้ความสำคัญต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ จำแนกตามวัย (n = 400)

สถานที่	วัย	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย (F-test)		สรุปผล
				F	Sig.	
1. ท่าเลที่ตั้ง	วัยเรียน	3.70	1.108	2.303	.101	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.80	1.039			
	ผู้สูงอายุ	3.37	1.280			
2. การเข้าถึงที่สะดวก	วัยเรียน	3.90	1.030	1.400	.248	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.94	.970			
	ผู้สูงอายุ	3.63	1.043			
3. มีแสงสว่างในยามค่ำคืน	วัยเรียน	3.86	1.014	.415	.661	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.75	1.153			
	ผู้สูงอายุ	3.80	1.077			

ตารางที่ 10 องค์กรประกอบที่ชาวขอนแก่นให้ความสำคัญต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ จำแนกตามวัย (n = 400) (ต่อ)

สถานที่	วัย	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ทดสอบความ แตกต่างค่าเฉลี่ย (F-test)		สรุปผล
				F	Sig.	
4. กิจกรรมที่หลากหลาย ครีกรื่น	วัยเรียน	3.71	.991	1.759	.174	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.51	1.047			
	ผู้สูงอายุ	3.51	1.098			
5. ออกแบบด้วยวัสดุที่สวยงาม	วัยเรียน	3.69	1.031	.763	.467	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.65	1.114			
	ผู้สูงอายุ	3.46	1.227			
6. ระบบรักษาความปลอดภัยที่ทั่วถึง	วัยเรียน	3.97	1.121	.461	.631	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.99	1.062			
	ผู้สูงอายุ	3.80	1.005			
7. มีอุปกรณ์ออกกำลังกายและเครื่องเล่น ต่างๆ	วัยเรียน	3.85	1.093	.287	.750	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.92	1.050			
	ผู้สูงอายุ	3.78	1.084			
8. คำนึงถึงเด็ก สตรีมีครรภ์ คนชราและผู้ พิการ	วัยเรียน	4.00	1.038	1.897	.151	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.89	1.103			
	ผู้สูงอายุ	3.66	1.087			
9. มีความเป็นธรรมชาติต้นไม้/สนามหญ้า	วัยเรียน	3.94	.990	1.064	.346	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.80	1.148			
	ผู้สูงอายุ	4.05	.999			
10. มีน้ำเป็นองค์ประกอบสระ/บึง/น้ำพุ	วัยเรียน	3.69	1.098	.466	.628	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.73	1.188			
	ผู้สูงอายุ	3.88	1.144			
11. มีเรื่องราวหรือตำนานในพื้นที่	วัยเรียน	3.34	1.231	.417	.660	ไม่ต่างกัน
	วัยทำงาน	3.42	1.176			
	ผู้สูงอายุ	3.51	1.306			

จาก ตารางที่ 10 องค์กรประกอบที่ชาวขอนแก่นให้ความสำคัญต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ เมื่อจำแนกตามวัยของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ทั้งสามวัยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของพื้นที่เปิดโล่งไม่แตกต่างกัน ในทุก ๆ ด้านแสดงถึงทัศนคติและจินตภาพที่มีต่อองค์ประกอบที่จะเป็นต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะมีส่วนที่สอดคล้องกันแม้จะมีช่วงวัยที่แตกต่างกันก็ตาม โดยคำนึงถึงทำเลที่ตั้งโดยรูปแบบพื้นที่ที่คำนึงถึงต่อคนทั้งมวล กิจกรรมที่มีความหลากหลายครีกรื่น(Active) การเข้าถึงที่สะดวกอย่างมีนัยยะ เป็นต้น

ตารางที่ 11 ลักษณะของพื้นที่เปิดโล่งในความคิดของชาวขอนแก่น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n = 400)

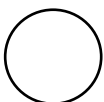

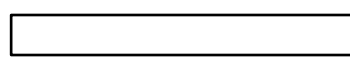

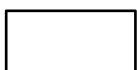

ลักษณะพื้นที่เปิดโล่ง	ความถี่	ร้อยละ (%)
1. มีความสะอาดเรียบร้อย	334 ¹	83.5
2. มีความปลอดภัย	329 ²	82.3
3. มีต้นไม้ให้ร่มเงา	307 ³	76.8
4. มีความสะดวกสบาย	292	73.0
5. มีความเงียบสงบ	235	58.8
6. มีการประดับประดาด้วยงานปฏิมากรรม	209	52.3
7. เป็นพื้นที่โล่งสามารถใช้งานได้อเนกประสงค์	203	50.8
8. เข้าถึงได้ในหลายรูปแบบ	200	50.0
9. มีพื้นที่และอุปกรณ์ออกกำลังกาย	198	49.5
10. มีรูปแบบเส้นทางเดินและพื้นที่ใช้งานชัดเจน	179	44.8
11. สามารถเดินหรือใช้พื้นที่ตรงไหนก็ได้	154	38.5
12. มีผู้คนพลุกพล่าน ครึกครื้น	140	35.0
13. เน้นพื้นดินและสนามหญ้าเป็นส่วนใหญ่	135	33.8
14. มีระดับความสูงที่ต่างกันไม่มาก	117	29.3
15. เล่นระดับสูงต่ำในพื้นที่	106	26.5
16. พื้นที่หลัก ๆ ใช้พื้นลาดแข็งหรือปูพื้นด้วยวัสดุปูพื้น	86	21.5

จาก ตารางที่ 11 ลักษณะของพื้นที่เปิดโล่งในความคิดของชาวขอนแก่น จากการศึกษพบว่า ลักษณะของพื้นที่เปิดโล่งในความคิดของชาวขอนแก่นต้องมีความสะอาดเรียบร้อยมาเป็นอันดับ 1 (83.5%) และรองลงมาคือด้านความปลอดภัย (82.3%) และมีต้นไม้ให้ร่มเงา (76.8%) ตามลำดับ

บทสรุปจากตารางที่ 7 - ตารางที่ 11 สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักๆที่จำเป็นต้องมีในพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะของชาวเมืองขอนแก่น คือ การออกแบบพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะที่ประชากรใช้งานพื้นที่ที่ประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ให้มีความเรียบร้อยสะอาดและสวยงาม มุ่งเน้นถึงความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน เช่น แสงสว่างระบบรักษาความปลอดภัยในรูปแบบต่าง เป็นต้น มีองค์ประกอบที่คำนึงถึงคนทั้งหมด (Universal Design) เช่น ทางลาดสำหรับผู้นั่งรถเข็น ราวพุงตัวในระดับต่างๆ สำหรับเด็กและผู้สูงอายุ จุดนั่งพัก (Street Furniture) เป็นต้น ภายใต้บรรยากาศที่มีความเป็นธรรมชาติ ความเขียวขจี ร่มรื่น ต้นไม้และร่มเงาจึงเป็นองค์ประกอบที่เหมาะสมหรือแม้กระทั่งทางเดินที่มีหลังคาคลุม ซึ่งแต่ละองค์ประกอบถือเป็นปัจจัยในการออกแบบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจทั้งสิ้น

ชุดสำรวจและเก็บข้อมูลตารางที่ 12 - ตารางที่ 15 เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ เพื่อศึกษามุมมองต่อรูปร่างในจินตภาพของพื้นที่สาธารณะต่อความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย โดยแยกเป็นแนวคิดต่อรูปร่างที่มีความเหมาะสมต่อการเป็นพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะรวมถึงทัศนคติต่อการปิดล้อมพื้นที่สาธารณะ โดยมีการจำแนกตามเพศและวัยของกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 12 พื้นที่รูปทรงสัณฐานที่ชาวขอนแก่นคิดว่ามีความเหมาะสมในการออกแบบเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะ (n = 400)

พื้นที่รูปทรงสัณฐาน	ความถี่	ร้อยละ (%)
แบบที่ 1 ทรงกลม 	30	7.5
แบบที่ 2 ทรงรี 	62	15.5 ³
แบบที่ 3 เป็นแนวยาว 	4	1.0
แบบที่ 4 สี่เหลี่ยมจัตุรัส 	16	4.0
แบบที่ 5 สี่เหลี่ยมผืนผ้า 	82	20.5 ²
แบบที่ 6 รูปทรงอิสระ 	206	51.5 ¹
รวม	400	100

จาก ตารางที่ 12 พื้นที่รูปทรงสัณฐานที่ชาวขอนแก่นคิดว่ามีความเหมาะสมในการออกแบบเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะ จากการศึกษพบว่า พื้นที่รูปทรงสัณฐานที่ชาวขอนแก่นคิดว่ามีความเหมาะสมในการออกแบบเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะ คือ รูปทรงอิสระ (51.5%) สี่เหลี่ยมผืนผ้า (20.5%) และทรงรี (15.5%) ตามลำดับ

ตารางที่ 13 พื้นที่รูปทรงสัณฐานที่ชาวขอนแก่นคิดว่ามีความเหมาะสมในการออกแบบเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะจำแนกตามเพศ (n = 400)

รูปทรงสัณฐาน	ชาย		หญิง		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
แบบที่ 1 ทรงกลม	13	3.25	17	4.25	30	7.5
แบบที่ 2 ทรงรี	15 ³	3.75	47 ³	11.75	62 ³	15.5
แบบที่ 3 เป็นแนวยาว	2	0.5	2	0.5	4	1.0
แบบที่ 4 สี่เหลี่ยมจัตุรัส	6	1.5	10	2.5	16	4.0
แบบที่ 5 สี่เหลี่ยมผืนผ้า	24 ²	6	58 ²	14.5	82 ²	20.5
แบบที่ 6 รูปทรงอิสระ	95 ¹	23.75	111 ¹	27.75	206 ¹	51.5
รวม	155	38.75	245	61.25	400	100

จาก ตารางที่ 13 พื้นที่รูปทรงสัณฐานที่ชาวขอนแก่นคิดว่ามีความเหมาะสมในการออกแบบเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะ โดยจำแนกตามเพศ จากการศึกษพบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงคิดว่ารูปทรงสัณฐานที่มีความเหมาะสมในการออกแบบเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะมากที่สุด คือ รูปทรงอิสระ รองลงมาคือรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า และรูปทรงรี ตามลำดับ

ตารางที่ 14 พื้นที่รูปทรงฐานที่ชาวขอนแก่นคิดว่ามีความเหมาะสมในการออกแบบเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะจำแนกตามวัย (n = 400)

รูปทรงฐาน	วัยเรียน		วัยทำงาน		วัยสูงอายุ		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
แบบที่ 1 ทรงกลม	17	4.25	13	3.25	0	0.00	30	7.50
แบบที่ 2 ทรงรี	38 ³	9.50	18 ³	4.50	6 ²	1.50	62 ³	15.50
แบบที่ 3 เป็นแนวยาว	3	0.75	1	0.25	0	0.00	4	1.00
แบบที่ 4 สี่เหลี่ยมจัตุรัส	13	3.25	2	0.50	1	0.25	16	4.00
แบบที่ 5 สี่เหลี่ยมผืนผ้า	45 ²	11.25	27 ²	6.75	10 ²	2.50	82 ²	20.50
แบบที่ 6 รูปทรงอิสระ	133 ¹	33.25	49 ¹	12.25	24 ¹	6.00	206 ¹	51.50
รวม	249	62.25	110	27.50	41	10.25	400	100

จาก ตารางที่ 14 พื้นที่รูปทรงฐานที่ชาวขอนแก่นคิดว่ามีความเหมาะสมในการออกแบบเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะ โดยจำแนกตามวัย จากการศึกษาพบว่า ทั้งสามวัยมีความคิดเหมือนกันว่ารูปทรงฐานที่มีความเหมาะสมในการออกแบบเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะมากที่สุด คือ รูปทรงอิสระ รองลงมาคือรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า และรูปทรงรีตามลำดับ

ตารางที่ 15 ความคิดเห็นต่อการมีกรกั้นขอบเขตที่ชัดเจนของพื้นที่เปิดโล่ง (n =278)

ความคิดเห็นต่อการมีกรกั้นขอบเขตที่ชัดเจนของพื้นที่เปิดโล่ง	ความถี่	ร้อยละ (%)
ควรมีการกั้นพื้นที่ เพราะ	220	72.66
1. เพื่อความสะดวกในการดูแลความปลอดภัยของผู้ใช้สวนสาธารณะ	94 ¹	33.81
2. เพื่อป้องกันพื้นที่ที่ชัดเจนในการทำกิจกรรม เช่น โชนวิ่ง โชนเด็ก ลานกิจกรรม, ที่พาสุนัขเดินเล่น, ที่ให้อาหารปลา	42 ²	15.11
3. เพื่อให้เป็นสัดส่วน ส่วนที่ใช้งานได้ และใช้งานไม่ได้	39 ³	14.03
4. เพื่อให้ทราบทิศทางการเข้าสวนสาธารณะ	12	4.32
5. เพื่อความเป็นระเบียบ สวยงาม	9	3.24
6. เพื่อให้มีเวลาเปิดปิดที่แน่นอน	4	1.44
7. เพื่อป้องกันไม่ให้พ่อค้า แม่ค้าเข้ามาขายสินค้า	2	0.72
ไม่ควรมีการกั้นขอบเขตพื้นที่ เพราะ	76	27.34
1. ต้องการความสะดวกสบายในการเข้า-ออก	26 ¹	9.35
2. ต้องการความปลอดภัย สบายตา ไม่อึดอัด	21 ²	7.55
3. ต้องการความมีอิสระในการใช้พื้นที่	12 ³	4.32
4. การกั้นรั้วไม่ช่วยให้ปลอดภัยขึ้น	6	2.16
5. ควรให้การออกกำลังกายสามารถออกที่ไหนก็ได้	6	2.16
6. ทุกคนมีสิทธิเท่ากันในการใช้พื้นที่	3	1.08
7. สิ้นเปลืองงบประมาณโดยไม่จำเป็น	2	0.72
รวม	278	100

จาก ตารางที่ 15 ความคิดเห็นต่อการมีการกันขอบเขตที่ชัดเจนของพื้นที่เปิดโล่ง จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าควรมีการกันขอบเขตพื้นที่เปิดโล่ง (72.66%) เพื่อความสะดวกในการดูแลความปลอดภัยของผู้ใช้ (33.81%) เพื่อบ่งบอกพื้นที่ที่ชัดเจนในการทำกิจกรรม เช่น โซนวิ่ง โซนเด็ก ลานกิจกรรม ที่พาสุนัขเดินเล่น ที่ให้อาหารปลา (15.11%) และเพื่อให้เป็นสัดส่วน ส่วนที่ใช้งานได้ และใช้งานไม่ได้ (14.03%) ตามลำดับ ส่วนผู้ที่เห็นว่าไม่ควรมีการกันขอบเขตพื้นที่เปิดโล่ง (27.34%) เพราะต้องการความสะดวกสบายในการเข้า-ออก (9.35%) ต้องการความปลอดภัย โปร่ง สบายตา ไม่มีอึดอัด (7.55%) และต้องการความมีอิสระในการใช้พื้นที่ (4.32%) ตามลำดับ

จากการศึกษา จำนวน 400 ตัวอย่าง สามารถระบุผลการศึกษาดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (มีอายุระหว่าง 15–24 ปี (59.3%) รองลงมาคือ อายุระหว่าง 25–34 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในวัยเรียน (อายุระหว่าง 12–15 ปี) (62.3%) ทั้งหมดมีสัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ (99.2%) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (50.0%) ประกอบอาชีพพนักงานเรียน/นักศึกษา (54.3%) มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท (57.0%)

ในส่วนของคุณสมบัติทัศนคติและความคิดเห็นต่อพื้นที่เปิดโล่งสวนสาธารณะเมืองขอนแก่น พบว่า ชาวขอนแก่นอยากไปทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่างมากที่สุดคือ บึงแก่นนคร ถนนคนเดิน และ สนามกีฬากลางจังหวัดขอนแก่น ทั้งเพศชายและเพศหญิงอยากไปทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่างในสถานที่ที่ไม่แตกต่างกันใน 11 สถานที่ ยกเว้นศาลหลักเมือง โดยที่เพศหญิงมีความต้องการไปทำกิจกรรมสูงกว่าเพศชาย นอกจากนี้ทั้งสามช่วงวัย ได้แก่ วัยรุ่น วัยทำงานและวัยสูงอายุ ต่างต้องการไปทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลาว่างในสถานที่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ใน 8 สถานที่ ยกเว้นหน้าศาลากลางจังหวัด พุทธบาทหน้าศูนย์การค้า ลานวัดและศาลหลักเมืองขอนแก่น

ลักษณะของพื้นที่ที่ชาวขอนแก่นชื่นชอบมากที่สุดคือ พื้นที่แบบที่ 10 รองลงมาคือ แบบที่ 2 และแบบที่ 3 ตามลำดับ ทั้งเพศชายและเพศหญิงชื่นชอบพื้นที่ในลักษณะแบบที่ 10 และแบบที่ 2 เหมือนกัน แต่มีระดับความชื่นชอบที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .01 โดยที่เพศหญิงมีความชื่นชอบแบบที่ 2 และแบบที่ 7 มากกว่าเพศชาย ในขณะที่ทั้งสามช่วงวัยชื่นชอบลักษณะพื้นที่ทุกแบบไม่ต่างกัน ยกเว้นลักษณะพื้นที่แบบที่ 7 ที่วัยเรียนและวัยทำงานมีความชื่นชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .01

รูปแบบกิจกรรมที่ชาวขอนแก่นชื่นชอบเป็นอันดับหนึ่งคือ เลือกเดินจับจ่ายซื้อของในร้านค้าริมถนนของท้องถิ่น รองลงมาคือการพักผ่อนหย่อนใจ ในสวนสาธารณะ ที่เจียบ สงบ ร่มรื่น และลำดับที่ 3 คือ การออกกำลังกาย ทั้งแบบมีอุปกรณ์และไม่มีอุปกรณ์ เช่น วิ่ง ปั่นจักรยาน อุปกรณ์ออกกำลังกาย

องค์ประกอบที่ชาวขอนแก่นให้ความสำคัญต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ มากเป็นอันดับแรกคือ เรื่องระบบรักษาความปลอดภัยที่ทั่วถึง และควรคำนึงถึงเด็ก สตรีมีครรภ์ คนชราและผู้พิการ นอกจากนี้ ชาวขอนแก่นยังให้ความสำคัญระดับมากในเรื่องของความเป็นธรรมชาติ ต้นไม้/สนามหญ้า โดยที่ทั้งเพศชายและเพศหญิงให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ยกเว้น เรื่องความหลากหลายของกิจกรรม การออกแบบด้วยวัสดุที่สวยงาม และการมีเรื่องราวหรือตำนานในพื้นที่ ในขณะที่ทั้งสามช่วงวัยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของพื้นที่เปิดโล่งไม่แตกต่างกัน ในทุกเรื่อง

ลักษณะของพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะในความคิดของชาวขอนแก่น คือ มีความสะอาดเรียบร้อย มีความปลอดภัย และมีต้นไม้ให้ร่มเงา ส่วนพื้นที่รูปทรงฐานที่ชาวขอนแก่นทั้งเพศชายและเพศหญิง รวมถึงทั้งสามช่วงวัยเห็นว่า มีความเหมาะสมในการออกแบบเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะ คือ รูปทรงอิสระและรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

นอกจากนี้ คนส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นว่า ควรมีการกันขอบเขตที่ชัดเจนของพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ เพื่อความสะดวกในการดูแลความปลอดภัยของผู้ใช้ และเพื่อบ่งบอกพื้นที่ที่ชัดเจนในการทำกิจกรรม เช่น โซนวิ่ง โซนเด็ก ลานกิจกรรม ที่พาสุนัขเดินเล่น ที่ให้อาหารปลา รวมถึงเพื่อให้เป็นสัดส่วน ส่วนที่ใช้งานได้ และใช้งานไม่ได้ ส่วนผู้ที่ไม่

เห็นด้วยให้เหตุผลว่า ต้องการความสะดวกสบายในการเข้า-ออก และต้องการความปลอดภัยโปร่ง สบายตา ไม่อึดอัด รวมถึงต้องการความมีอิสระในการใช้พื้นที่

สรุปและเสนอแนะ

ผลการศึกษาจากแบบสอบถามทัศนคติชาวเมืองขอนแก่นที่มีต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ ที่หากพิจารณาตามปัจจัย 6 มิติ อันเป็นสมมุติฐาน พบว่า

1. มิติด้านโครงสร้างเมือง แสดงผ่านความต้องการของชาวเมืองขอนแก่นส่วนใหญ่ ที่ให้ความสำคัญกับการปิดล้อมพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะให้ชัดเจน ย่อมส่งผลต่อโครงสร้างของเมือง ที่แม้เลือกรูปทรงพื้นที่แบบอิสระมากที่สุด เพราะคำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศที่เป็นไปตามธรรมชาติ บึงแก่นนครจึงถูกเลือกเป็นอันดับแรก ขณะที่รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นขอบเขตที่ชัดเจนและอาจเหมาะสมกับผังเมืองชั้นในของเมืองขอนแก่น ที่ถูกวางแบบระบบตาราง (Grid system) ทำให้เข้าถึงได้หลายทิศทาง แต่การเข้าใช้พื้นที่ อาจต้องขึ้นอยู่กับการจัดวางตำแหน่งทางเข้า-ออก

2. มิติด้านการรับรู้ เป็นผลโดยตรงจากมิติก่อนหน้านี้ ซึ่งเมื่อขอบเขตพื้นที่ชัดเจน การรับรู้ย่อมสะดวกและชัดเจนขึ้น ภูมิสัญลักษณ์จากพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะที่มีความเป็นธรรมชาติสูง จึงแยกตัวออกจากกลุ่มอาคารในเมือง ทำให้จดจำได้ง่าย ทั้งจากคนในพื้นที่และนอกพื้นที่

3. มิติด้านสังคมวัฒนธรรม แม้ศาลหลักเมืองไม่ได้ถูกเลือกเป็นอันดับต้นๆ ในการพักผ่อนยามว่างของชาวเมืองขอนแก่น แต่กลับเป็นพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะที่มีความศักดิ์สิทธิ์ประกอบอยู่ด้วย ซึ่งอาจไม่ต่างจากพื้นที่ลานวัดของชุมชน แต่ศาลหลักเมืองถูกผลักดันให้เป็นภูมิสัญลักษณ์ของเมือง (Landmark) ก่อให้เกิดการรวมตัวทางสังคมและวัฒนธรรมด้วยพิธีกรรม ตำนาน เรื่องเล่า จนกลายเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของเมืองขอนแก่น ซึ่งต่างจากกิจกรรมในพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะแบบอื่น สะท้อนความเชื่อและความต้องการใช้พื้นที่ของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ขณะที่บึงแก่นนคร ที่ถูกเลือกเป็นอันดับแรกนั้น ไม่ได้เป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดที่ชัดเจนตายตัว แต่มีความหลากหลายของกิจกรรมที่ซ้อนทับกันอยู่ จึงได้รับความนิยมในการใช้พื้นที่มาช้านาน กลายเป็นพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนที่อยู่ในสำนึกของชาวขอนแก่นและผู้มาเยือนเสมอมา จนอาจกล่าวได้ว่า ตามความเข้าใจของชาวเมืองขอนแก่นที่มีต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะนั้น บึงแก่นนคร เป็นตัวแทนที่ชัดเจนที่สุดตามการศึกษาในครั้งนี้

4. มิติด้านทัศนภาพ สังเกตได้อย่างชัดเจนจากการปิดล้อม ลักษณะทางธรรมชาติ หรือสิ่งปลูกสร้างตามแนวตั้ง ซึ่งปรากฏในเมืองขอนแก่นหลายบริเวณ เช่นการโอบล้อมพื้นที่สาธารณะด้วยถนนและอาคารในเมือง เขตบึงแก่นนคร หรือเขตศาลหลักเมือง เป็นต้น พื้นที่ดังกล่าวจะเป็นศูนย์กลางด้านกิจกรรมต่างๆ ของประชากรโดยรอบหรือบุคคลทั่วไป ทั้ง แบบ Active Activities การออกกำลังกายกลางแจ้งหรือการจับจ่ายใช้สอย และ Passive Activities การพักผ่อนหย่อนใจต่างๆ ซึ่งเป็นที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

5. มิติด้านบทบาทหน้าที่ ส่วนใหญ่ชาวเมืองขอนแก่นเลือกการเดินทางเพื่อจับจ่ายสินค้า มากกว่าการออกกำลังกาย อาจสะท้อนมุมมองที่เน้นตอบสนองกิจกรรมทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับกิจกรรมนันทนาการที่สร้างความเพลิดเพลินจากการเลือกซื้อสินค้าตามตลาดนัด ถนนคนเดิน บาหวีถี มากกว่ากิจกรรมนันทนาการล้วนๆ ที่อาจมีเฉพาะในสนามกีฬาได้ ด้วยนัยนี้ พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะจึงอาจต้องมีความหลากหลายของกิจกรรมเพื่อรองรับคนทุกกลุ่มให้มีความปลอดภัยในการใช้งานพื้นที่ ซึ่งความปลอดภัยถูกเลือกให้มาก่อนความสวยงาม จึงเป็นไปในลักษณะ form follow function

6. มิติด้านเวลากับปรากฏการณ์ของพื้นที่ อาจขึ้นอยู่กับวาระหรือโอกาสอันพิเศษในรอบเดือนหรือปี โดยเฉพาะเทศกาลสำคัญของเมือง พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะมักถูกใช้ในกิจการเหล่านี้ พื้นที่จึงควรมีความยืดหยุ่นมากกว่าภาวะปกติ เช่น การสร้างสถิติคลื่นมนุษย์มากที่สุดในโลก โดยต้องเชื่อมโยงพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะหลายบริเวณเข้าด้วยกัน หรือการรวมกลุ่มเพื่อแสดงออกถึงแนวคิดทางการเมืองที่มีแนวโน้มถูกจัดบ่อยครั้งขึ้นในปัจจุบัน

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ชาวเมืองขอนแก่นมีความเข้าใจต่อพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะในระดับหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นจากทั้งการรับรู้จากภายนอก และเกิดจากวิถีชีวิตของท้องถิ่นเองด้วย เกิดเป็นความพึงพอใจต่อพื้นที่ในระดับที่ต่างกันไป แต่มีลักษณะร่วมในทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน

มิติทั้ง 6 ด้านข้างต้น จึงควรได้รับการตรวจสอบหรือพิสูจน์เพิ่มเติมจากกรณีที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะมิติด้านโครงสร้างเมือง ที่ดูเหมือนงานศึกษานี้ ตั้งคำถามในประเด็นดังกล่าวน้อยมาก ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ จนอาจจะเลยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะกับชุมชนเมือง โดยเฉพาะโครงสร้างเมือง ความเข้าใจในด้านนี้ของชาวเมืองจึงถูกตรวจสอบได้ไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นกรอบในทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ จึงควรเพิ่มรายละเอียดในเชิงลึกให้มากขึ้น เพื่อให้เข้าใจทัศนคติได้มากขึ้นตามไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] กำธร กุลชล และ รุจิโรจน์ อนามัยบุตร. (2544). **บทเรียนและประสบการณ์จากการสร้างและการทำลาย Urban Space บนถนนราชดำเนิน**. บทความทางวิชาการ: ในการประชุมวิชาการครั้งที่ 2 ของสาขาวิชาการออกแบบและวางผัง ชุมชนเมืองและผังเมือง หัวข้อ “เมืองในภูมิภาค” ณ โรงแรมเจริญธานีปรีนเซส ขอนแก่น.
- [2] อลิศรา มีนะกนิษฐ. (2546). **วิวัฒนาการลานโล่งในเมือง: ไทยและเทศ**. บทความวิชาการ.
- [3] ภควดี ศรีอ่อน. (2555). **พฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะและสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ : กรณีศึกษาสวนรมณีนาถ**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [4] ศิวพงศ์ ทองเจือ และคณะ. (2549). **แนวทางการออกแบบสวนสาธารณะระดับเมือง กรณีศึกษาสวนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 เทศบาลนครภูเก็ต**. กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [5] ปริญญา ฉายแสง. (2540). **ความสัมพันธ์ระหว่างความพอใจของผู้ใช้สวนกับพื้นที่ใช้งานในสวนสาธารณะระดับชุมชน: กรณีศึกษา สวนรมณีนาถ และสวนอุทยานเบญจสิริ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [6] พลพินิจ พินิจชอบ. (2558). **การจัดการสวนสาธารณะในเมือง : กรณีศึกษาอุทยานเบญจสิริ กรุงเทพมหานคร**. ปทุมธานี : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [7] R. Trancik. (1986). **Finding Lost Space theories of urban design**. New York: Van Nostrand Reinhold.
- [8] Richard Hedman, and Andrew Jaszewski. (1984). **Fundamental of Urban Design**. Washington, D.C.: Planners Press.
- [9] Marcus, Chare Cooper and Francis, Carolyn. (1998). **People Places Design Guidelines for Urban Open Space**. 2 nd edition. New York: VandNostrand Reinhold.
- [10] Lynch, Kevin. (1981). **A theory of good city form**. Cambridge: MIT Press.